Iranian Journal of Pediatric Nursing (JPEN) Orginal Article

Summer 2026, Volume 12, Issue 4 10.22034/jpen.12.4.46

Maternal Parenting Stress as a Predictor of Parental Self-Efficacy and Parent-Reported Separation Anxiety Symptoms in Preschool Children

Alavi A[1*], Taheri Z[2], Mahmoudi M[2], Kolahi P[2], Baharlo Z[2]

1- Ph.D, Department of Nursing and Midwifery, Shk.C., Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.
2- BSc, Department of Nursing and Midwifery., Shk.C., Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.

Corresponding author: Alavi A, Ph.D, Department of Nursing and Midwifery, Shk.C., Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.
Email: azam_alavi@iau.ac.ir

Received: 2026/04/25 Accepted: 2026/09/5

Abstract

Introduction: Parenting is associated with numerous responsibilities and challenges that can lead to stress, particularly for mothers. Parenting stress may affect all members of the family. The present study aimed to investigate the predictive role of maternal parenting stress on parental self-efficacy and separation anxiety in preschool children.

Method: This Cross-sectional study was conducted in 2024 on 175 mothers of preschool-aged children in Shahrekord, Iran, selected through convenience sampling methods. Data collection tools included the Parenting Stress Questionnaire (Abidin, 1995), the Separation Anxiety Assessment Scale – Parent Form (Han, 2003), and the Parental Self-Efficacy questionnaire (Dumka, 1996).

Results: Findings revealed a significant positive correlation between parenting stress and children's separation anxiety ($r= 0.366$, $p< 0.001$), and a significant negative correlation between parenting stress and parental self-efficacy ($r= -0.493$, $p< 0.001$). Regression analysis showed that maternal parenting stress was significantly related to both parental self-efficacy and separation anxiety ($p<0.001$).

Conclusions: Given the association of parenting stress with mothers' parenting self-efficacy and separation anxiety in preschool children, the findings highlight the importance of parenting stress for maternal and child mental health. Therefore, screening mothers with high levels of parenting stress and providing brief stress-management and parenting-skills training in preschool centers are recommended.

Keywords: Anxiety, Child, Mothers, Self-Efficacy, Separation, Stress.

نشریه پرستاری کودکان
مقاله پژوهشی
تابستان ۱۴۰۵، دوره ۱۲، شماره ٤
10.22034/jpen.12.4.46

استرس والدینی مادران به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده خودکارآمدی والدین و نشانه‌های اضطراب جدایی در کودکان پیش‌دبستانی از دیدگاه والدین

اعظم علوی[1*]، زینب طاهری[2]، میترا محمودی[2]، پگاه کلاهی[2]، زهرا بهارلو[2]

۱- دانشیار پرستاری، گروه پرستاری و مامایی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.
۲ - کارشناسی پرستاری، گروه پرستاری و مامایی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

نویسنده مسئول: اعظم علوی، دانشیار پرستاری، گروه پرستاری و مامایی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.
ایمیل: azam_alavi@iau.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۲/۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۶/۱۴

چکیده

مقدمه: استرس والدینی می توانید بر روی تمامی اعضاء خانواده تاثیر بگذارد. هدف از این مطالعه تعیین نقش پیش بینی کننده استرس والدینی مادرانه در خودکارآمدی والدینی و اضطراب جدایی کودکان پیش دبستانی است.

روش کار: این مطالعه یک مطالعه توصیفی_تحلیلی از نوع همبستگی می باشد. ۱۷۵ نفر از مادران کودکان پیش دبستانی شهرکرد به روش در دسترس در سال۴ ۱۴۰ مورد مطالعه قرار گرفتند. داده ها با استفاده از سه پرسشنامه استاندارد استرس والدینی (آبدین، ۱۹۹۵)، فرم والدینِ مقیاس سنجش اضطراب جدایی (هان، ۲۰۰۳) و پرسشنامه خودکارآمدی والدینی (دومکا، ۱۹۹۶) جمع آوری گردید.

یافته ها: بین میانگین نمره استرس والدینی و اضطراب جدایی کودکان پیش دبستانی ارتباط مثبت و معنی دار (r=۰/۳۶۶ و p<۰/۰۰۱) و بین میانگین نمره استرس والدینی و خودکارآمدی والدینی ارتباط منفی معنی داری (r=- ۰/۴۹۳ و p< ۰/۰۰۱) وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد متغیر استرس والدینی به طورمعنی داری با خودکارآمدی والدینی و اضطراب جدایی کودکان رابطه دارد (p<۰/۰۰۱).

نتیجه‌گیری: با توجه به ارتباط استرس والدینی با خودکارآمدی والدینی مادران و اضطراب جدایی کودکان پیش‌دبستانی، نتایج بر اهمیت استرس والدینی در سلامت روان مادر و کودک تأکید دارد. ازاین‌رو، غربالگری مادران دارای استرس بالا و اجرای آموزش‌های کوتاه‌مدت مدیریت استرس و مهارت‌های فرزندپروری در مراکز پیش‌دبستانی پیشنهاد می‌شود.

کلیدواژه ها: استرس، اضطراب، جدایی، خودکارآمدی، کودک، مادران.

مقدمه

استرس والدینی فرم خاصی از استرس است که توسط والدین در نتیجه تقاضاهای ناشی از نقش والدینی تجربه می‌شود و یک مفهوم چند بعدی متشکل از فاکتورهایی است که می‌تواند سوء عملکرد والدینی را به دنبال داشته باشد (۱). استرس والدینی محدودیت در فعالیت های شخصی والدین و اختلاف بین خواسته های درک شدهٔ والدین و منابعی که والدین برای برآورده کردن این خواسته ها دارند، تعریف می شود (۲). تنشی که فرد در نقش پدری یا مادری از سر می گذراند که نتیجه مستقیم تقلای والد در تطبیق مدام با خواسته ها و نیازهای فرزندان استُ این مفهوم به شرایط یا موقعیت هایی اشاره دارد که در آن والدین با خواسته ها و ملزومات محیطی روبرو می شوند که از منابع اجتماعی و شخصی که در اختیار دارند فراتر است؛ در این میان «مادران» استرس بالاتری را تجربه می کنند (۳). استرس یک تجربه رایج در زندگی

مادران به عنوان بخش معمولی از تجربه مادرها معرفی می شود که می تواند به رفتارهای والدگری آنها سرایت کند (۴). استرس والدینی پیامدهای نامطلوب بر والدین، فرزندان و عملکرد کلی خانواده دارد. مطالعات نشان می دهد استرس والدینی بر ویژگی های والدینی مانند تاب آوری و فرسودگی والدینی، حساسیت و سرمایه گذاری بر روی کودک، کیفیت فرزندپروری، تعامل با کودک تاثیر دارد و در سطوح بالاتر باعث خطر بدرفتاری با کودک و تجربیات نامطلوب دوران کودکی و منفی گرایی در کودک می گردد (۵).

یکی از اختلالات دوران کودکی، اختلالات اضطرابی با میزان شیوع حدود ۸ الی ۱۲ درصد می باشد (۶). شروع این اختلال در کودکان اغلب درسنین پیش دبستانی شروع می شود. این اختلالات باعث بروز مشکالات تحصیلی، اجتماعی و خانوادگی شده و کودک را در خطر بالای ابتلا به دیگر اختلالات روانشناختی قرار می دهند (۷). اختلال اضطراب جدایی از شایعترین اختلال های اضطرابی دوران کودکی است، به طوری که حدود نیمی از کودکانی که برای درمان اختلالات اضطرابی مراجعه می کنند به آن مبتلا هستند شروع اضطراب جدایی نیز ممکن است بسیار زودهنگام و در سنین پیش دبستانی باشد؛ و معمولا در حدود سنین ۶ تا ۷ سالگی شروع می شود. خصیصه ی اصلی این اختلال، اضطراب غیرواقعی و مفرط در مورد جدایی یا پیش بینی جدایی از خانه یا کسانی است که شخص به آنها دلبستگی دارد (۸). اختلال اضطراب جدایی سطوحی از ترس یا اضطراب در مورد جدایی از والدین یا مراقبان اصلی است که فراتر از حد انتظار رشدی باشد، به عالوه ممکن است کودک به شدت نگران باشد که هنگام جدایی آسیبی به والد برسد که این نگرانی منجر به ناراحتی مفرط و گاهی کابوس های شبانه می شود (۹). این اختلال ها منجر به بروز مشکلات اساسی در مهدکودک، مدرسه، خانه و محیط اجتماعی فرد می شوند و در صورت عدم اقدام برای درمان، اغلب تا سنین بزرگسالی ادامه می یابند و با آثار منفی در زندگی شخص همراهند (۱۰). والدین نقش بسیار مهمی در رشد و حفظ اختلالات اضطرابی در کودکان بازی می کنند. والدینی که از ویژگی های روانشناختی نامناسب و تعاملات منفی والد-کودک برخوردارند در وظایف والدگری خود به شدت دچار مشکل می شوند و موجب رشد و حفظ اختلالات اضطرابی در کودکانشان می شوند (۱۱).

همچنین تحقیقات اخیر نشان داده یکی از عوامل محافظتی برای سلامت روان فرزندان خودکارآمدی والدین است. خودکارآمدی والدینی یکی از مؤلفه های خودکارآمدی عمومی مطرح شده توسط بندورا در نظریه یادگیری اجتماعی است که میزان تلاش و زمانی که والدین برای فرزندپروری صرف می کنند را تعیین می کند (۴). مفهوم خودکارآمدی انتظار توانایی داشتن برای انجام موفقیت آمیز یک رفتار معین و در واقع به باورهایی دربارۀ توانایی های فرد برای رسیدن به اهداف خود از طریق، اقداماتی که خود انجام می دهد، اشاره دارد. مطالعات نشان می دهد که خودکارآمدی پیش بینی کننده عملکرد شخصی است و با شیوه رفتار ارتباط مستقیم دارد (۱۲). خودکارآمدی والدینی، به ارزیابی والدین نسبت به توانای یشان در ایفای نقش خود به عنوان مادر یا پدر گفته می شود (۱۳). خودکارآمدی والدینی یک ساختار شناختی مهم در ارتباط با عملکرد والدین است، باورها و اعتقادات آنهاست که سبب حفظ توانایی های آنها در جهت سازماندهی و اجرای مجموعه وظایف مربوط به پدر و مادر یک کودک است (۱۴) به طور خاص، به باور والدین درباره موفقیت درک شده از تأثیر مثبت بر رشد فرزندانشان اشاره دارد (۱۵). این سازه چنین تعریف شده است که فرد با باور به توانایی خود برای والدگری مؤثر و اطمینان از آن، می تواند با موفقیت، مشکلاتی را که فرزندشان ممکن است تجربه کند، مدیریت نماید (۱۶). مرور مطالعات نشان می دهد والدینی که احساس خودکارآمدی بالایی دارند، به طور مؤثرتری با مشکلات مربوط به سطح رشد فرزندان خود سازگار می شوند و سطح بالای خودکارآمدی والدینی با نتایج مثبتی در حوزه رابطه و تعامل والد فرزند، سلامت روانی فرزندان و رشد و پیشرفت رفتاری فرزند همراه است (۱۷).

خانواده اولین و اساسی ترین بستر رشد انسان در همه زمینه هاست و سلامت و احساس امنیت روانی در خانواده تأثیر بسزایی در سلامت و امنیت جامعه دارد. بعلاوه والدین مهمترین نقش را در شکل دادن به زندگی فرزندان و تجربیات روزمره زندگی آنها ایفا می کنند بخصوص ویژگی های روانشناختی مادران تأثیرات غیرقابل انکاری بر سلامت فرزندان دارد. با توجه به آنچه در مورد اثرات منفی و غیرقابل اجتناب روش والدگری ضعیف بر مشکلات رفتاری کودکان و والدین آنها مطرح است و با توجه به میزان شیوع و تاثیرات بلندمدت اختلال اضطراب جدایی بر کودکان، این

مطالعه با هدف نقش پیش بینی کننده استرس والدینی مادرانه در خودکارآمدی والدینی و اضطراب جدایی کودکان پیش دبستانی صورت گرفت.

روش کار

این پژوهش یک مطالعه مقطعی از نوع توصیفی تحلیلی است. ۱۷۵نفر از مادران کودکان پیش دبستانی شهر شهرکرد به روش در دسترس در سال ۱۴۰ انتخاب شدند. حداقل حجم نمونه با در نظر گرفتن انالیز همبستگی، آزمون دو طرفه، سطح اطمینان ۹۵٪، قدرت مطالعه ۹۸٪، همبستگی متوسط کوهن برابر ۰/۳۰ با نرم افزار GPower ورژن ۳،۱،۹،۲ ۱۷۱ نفر براورد گردید .

معیارهای ورود نمونه ها به مطالعه شامل نداشتن اعتیاد مادر به مواد مخدر و عدم سابقه بیماری مزمن روانی و جسمی در مادران و فرزندان (بصورت خود گزارش دهی) بود. معیارهای خروج از مطالعه عدم تمایل به ادامه همکاری و ناقص پرکردن پرسشنامه بود. پس از دریافت معرفی نامه از دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد و هماهنگی با آموزش و پرورش و اداره بهزیستی شهر شهرکرد پرسشنامه ها در بین مادران کودکان پیش دبستانی ها توزیع گردید. این مطالعه با کد اخلاق به شماره IR.IAU.FALA.REC.1402.025 صورت گرفت. قبل از شروع به کار، موضوع، روش اجرا و هدف مطالعه به شرکت‌کنندگان توضیح داده شد و رضایت آگاهانه کتبی آنها کسب گردید. همچنین اطمینان داده شد که اطلاعات خصوصی و شخصی داوطلبین محافظت خواهد شد.

ابزار گردآوری داده ها شامل پرسشنامه بررسی متغیرهای دموگرافیک و سه پرسشنامه استاندارد، پرسشنامه استرس والدینی آبدین (Abidin ، 1995) که شامل ۳۶ سوال و شامل سه بعد ،سوال‌های یک تا ۱۲ مربوط به بعد آشفتگی والدین، سوال‌های ۲۴-۱۳ مربوط به بعد تعامل ناکارآمد والدین و فرزندان و سوال‌های ۳۶-۲۵ مربوط به بعد کودک دشوار می‌باشد. هر خرده مقیاس شامل ۱۲مورد است، که به صورت لیکرت ۵ درجه ای کاملاً مخالفم تا کاملا موفقم (۱الی ۵) نمره گذاری می‌شود و دارای نمرات خرده مقیاس ۱۲ تا ۶۰ هستند. نمره کل از ۳۶ تا ۱۸۰ محاسبه می‌شود (۱۸). روایی و پایایی این ابزار در ایران در مطالعه شیرزادی و همکاران (۱۳۹۴) و فدایی و همکاران (۱۳۸۹) مورد تایید و مقدار پایایی آن به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۹۰ گزارش شده است (۱۸).

فرم والدینِ مقیاس سنجش اضطراب جدایی (هان ۲۰۰۳) ابزاری ۳۴ مادّه ای است که توسط پدر یا مادر تکمیل می شود. پاسخ دهندگان فراوانی نشانه های اضطراب جدایی در هر یک از مادّه های مقیاس را بر مبنای مقیاس لیکرت ۴درجه ای هرگز تا همیشه (۱ الی ۴) درجه بندی می کنند. روایی و پایایی این ابزار در ایران مورد تایید و در مطالعه طلای نژاد ضریب الفای کرونباخ۰/۸۶ گزارش شد (۱۹). پرسشنامه خودکارآمدی والدینی (دومکا ۱۹۹۶) شامل ۱۰سوال با طیف لیکرت هفت درجه ای از ۱تا ۷ امتیازبندی می شود. پنج گویه یعنی گویه های (۱،۳،۵،۶،۸) به صورت معکوس و بقیه به صورت مستقیم نمره گذاری می شوند. حداقل امتیاز ممکن۱۰و حداکثر۷۰خواهد بود. روایی و پایایی این پرسشنامه در بسیاری از مطالعات ایرانی مورد تایید است و در مطالعه اقارب پرست و همکاران (۲۰۲۵) آالفای کرونباخ آن ۰/۸۲ گزارش شده است (۲۰).

جهت تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی میانگین، انحراف معیار، فراوانی و درصد استفاده شد. انالیز تی مستقل، آنالیز واریانس یک طرفه، من ویتنی، کروسکال والیس، ضریب همبستگی اسپرمن و رگرسیون در انالیز تحلیلی بکاربرده شد. از رگرسیون خطی تعمیم یافته (GLM) تک متغیره و چند متغیره جهت تحلیل داده ها استفاده گردید. متغیرهای با پی ولیو کمتر از ۰/۲ در مدل تک متغیره وارد مدل چند متغیره شدند. ضریب رگرسیونی (β) همراه با ۹۵٪ فاصله اطمینان گزارش کردید. سطح معنی داری در مدل چند متغیره ۰/۰۵ در نظر گرفته شد. کلیه انالیز ها با نرم افزار SPSS ورژن ۲۴ انجام شد.

یافته ها

تجزیه و تحلیل داده ها نشان داد میانگین ± انحراف معیار سنی مادران ۴/۶۷±۳۳/۱۶ (محدوده سنی ۲۳ تا ۴۷ سال) و میانگین سنی کودکان انها ۰/۵۷±۵/۵۴ (محدوده سنی ۴ الی ۷ سال) بود. ۵۴/۳ درصد مادران (۹۵ نفر) فرزند پسر و بیش از نیمی از آنها (۵۰/۹ درصد،۸۹ نفر) ۲ فرزند داشتند. همچنین۴۱/۹ درصد مادران(۷۲ نفر) مدرک تحصیلی لیسانس و ۷۶/۶ درصد (۱۳۴ نفر) خانه دار بودند (جدول ۱).

جدول ۱. مقایسه نمره استرس والدینی، خودکارآمدی والدینی و اضطراب جدایی کودکان پیش دبستانی بر اساس متغیرهای دموگرافیک (n=۱۷۵)

متغیر		تعداد	درصد	استرس والدینی (انحراف معیار) ± میانگین	خودکارآمدی والدینی (انحراف معیار) ± میانگین	اضطراب جدایی (انحراف معیار) ± میانگین
تعداد فرزندان	۱ فرزند	۶۷	۳۸/۳	۸۳/۸۳ ±(۲۳/۲۰)	۴۱/۷۴ ±(۷/۵۰)	۵۸/۶۷ ±(۱۰/۹۸)
	۲ فرزند	۸۹	۵۰/۹	۸۵/۲۲ ±(۲۲/۴۹)	۴۱/۳۱ ±(۷/۹۹)	۵۴/۷۴ ±(۱۰/۳۷)
	۳ فرزند و بیشتر	۱۹	۹/۷	۷۴/۲۶ ±(۱۳/۱۰)	۴۳/۳۱ ±(۸/۵۴)	۵۲/۴۷ ±(۱۲/۵۴)
	p-value			۰/۱۴۴ F=۱/۹۵ Anova	۰/۶۷۱ df=۲ Kruskal-Wallis	۰/۰۱۸ df=۲ Kruskal-Wallis
جنسیت فرزند	دختر	۷۹	۴۵/۱	۸۴/۵۰ ±(۲۲/۴۴)	۴۱/۸۲ ±(۷/۷۶)	۵۵/۲۹ ±(۱۰/۴۶)
	پسر	۹۵	۵۴/۳	۸۲/۸۴ ±(۲۱/۹۷)	۴۱/۶۲ ±(۷/۷۹)	۵۶/۶۹ ±(۱۱/۴۸)
	p-value			۰/۶۲۳ t=۰/۴۹۳ T-test	۰/۸۸۲ Z= - ۰/۱۴۸ MAN-Whitney	۰/۴۴۸ Z= -۰/۷۵۹ MAN-Whitney
سطح تحصیلات مادر	دیپلم	۶۳	۳۰/۳	۸۱/۱۲ ±(۲۱/۷۰)	۴۲/۶۳ ±(۹/۰۶)	۵۵/۴۹ ±(۱۱/۰۱)
	کاردانی	۲۰	۱۰/۹	۹۲/۵۵ ±(۱۵/۲۴)	۴۱/۰۵ ±(۵/۴۲)	۵۵/۱۵ ±(۱۰/۱۲)
	کارشناسی	۷۲	۴۱/۱	۸۴/۵۲ ±(۲۴/۱۲)	۴۱/۰۹ ±(۷/۴۰)	۵۷/۳۸ ±(۱۰/۸۳)
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۲۰	۱۱/۴	۷۸/۲۵ ±(۱۹/۸۹)	۴۱/۵۵ ±(۷/۴۵)	۵۳/۴۵ ±(۱۲/۶۲)
	p-value			۰/۱۴۷ F=۱/ ۱۸ Anova	۰/۸۷۸ df=۳ Kruskal-Wallis	۰/۲۸۴ df=۲ Kruskal-Wallis
وضعیت شغلی مادر	خانه دار	۱۳۴	۷۶/۶	۸۴/۷۸ ±(۲۲/۸۹)	۴۱/۶۸ ±(۷/۷۷)	۵۶/۴۵ ±(۱۱/۶۲)
	شاغل	۴۱	۲۰/۶	۷۹/۳۱ ±(۱۸/۹۸)	۴۱/۷۳ ±(۸/۱۴)	۵۴/۵۱ ±(۸/۷۱)
	p-value			۰/۱۶۷ t=۱/۳۸ T-test	۰/۸۷۵ Z= -۰/۱۵۷ MAN-Whitney	۰/۵۰۴ Z= -۰/۶۶۸ MAN-Whitney

میانگین نمره اضطراب جدایی در مطالعه حاضر۱۱/۰۱±۵۶/۰۰ بود. همچنین میانگین نمره استرس والدینی و نمره خودکارآمدی والدینی مادران در مطالعه حاضر به ترتیب ۲۲/۱۱± ۸۳/۵۰ و ۷/۰۸۳ ± ۶۹/۴۱ بدست آمد (جدول ۲).

جدول ۲. میانگین ابعاد و نمره کل استرس والدینی، خودکارآمدی والدینی و اضطراب جدایی کودکان پیش دبستانی (n=۱۷۵)

متغیر اصلی	ابعاد استرس والدینی		استرس والدینی	اضطراب جدایی	خودکارآمدی والدینی
بعد	آشفتگی والدین	تعامل ناکارآمد والدین و فرزندان	کودک دشوار	-	-
میانگین	۲۹/۴۲	۲۳/۵۵	۳۳/۳۸	۸۳/۵۰	۵۶/۰۰	۴۱/۶۹
انحراف معیار	۹/۶۳	۸/۰۹	۸/۴۰	۲۲/۱۱	۱۱/۰۱	۸/۴۰
حداقل	۱۲/۰۰	۱۲/۰۰	۱۲/۰۰	۴۱/۰۰	۳۷/۰۰	۲۲/۰۰
حداکثر	۵۶/۰۰	۵۰/۰۰	۵۷/۰۰	۱۴۹/۰۰	۹۰/۰۰	۶۶/۰۰

یافته های حاصل از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف نشان داد، توزیع متغیر استرس والدینی نرمال و توزیع متغیرهای اضطراب جدایی و خودکارآمدی والدینی غیر نرمال داشتند. نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن نشاند داد، بین استرس والدینی و اضطراب جدایی، رابطه مثبت و معنی داری (r=۰/۳۶۶ و p<۰/۰۰۱) و بین استرس والدینی و خودکارآمدی والدینی همبستگی منفی و معنی داری (r=-۰/۴۹۳ و p<۰/۰۰۱) وجود دارد. (جدول ۳).

جدول۳: ضرایب همبستگی ابعاد و نمره کل استرس والدینی، خودکارآمدی والدینی و اضطراب جدایی کودکان پیش دبستانی (n=۱۷۵)

متغیر		ابعاد استرس والدینی			استرس والدینی
		آشفتگی والدین	تعامل ناکارآمد والدین و فرزندان	کودک دشوار	
اضطراب جدایی	ضریب هبستگی اسپیرمن	۰/۳۶۲	۰/۲۶۱	۰/۳۴۶	۰/۳۶۶
	p-value	< ۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱
خودکارآمدی والدینی	ضریب هبستگی	−۰/۳۷۷	−۰/۴۵۶	−۰/۴۶۲	−۰/۴۹۳
	p-value	< ۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱

به‌منظور بررسی عوامل مرتبط با متغیر وابسته، ابتدا تحلیل‌های رگرسیون خطی تعمیم‌یافته تک‌متغیره انجام شد. بر اساس نتایج این تحلیل، سن مادر (p=۰/۳۰۲)، سن کودک (p=۰/۷۵۵)، جنس کودک (p=۰/۵۸۵) و دریافت مشاوره (p=۰/۵۱۲) ارتباط معناداری با متغیر وابسته نشان ندادند. در مقابل، تعداد فرزندان در سطح دو فرزند (p=۰/۰۴۷)، تحصیلات مادر در سطح فوق‌دیپلم (p=۰/۰۳) وضعیت اقتصادی ضعیف (p=۰/۰۱۶) ارتباط معناداری با افزایش متغیر وابسته داشتند.

همچنین، نمره استرس والدینی (p<۰/۰۰۱) با افزایش معنادار و نمره خودکارآمدی والدینی (p<۰/۰۰۱) با کاهش معنادار متغیر وابسته همراه بود.

در مرحله بعد، متغیرهایی که در تحلیل تک‌متغیره دارای مقدار p کمتر از ۰/۰۲ بودند، وارد مدل چندگانه رگرسیون خطی تعمیم‌یافته شدند. نتایج مدل چندمتغیره نشان داد که پس از کنترل اثر سایر متغیرها، وضعیت اقتصادی ضعیف همچنان به‌عنوان یک عامل پیش‌بینی‌کننده مستقل و معنادار باقی ماند (p=۰/۰۳۰). علاوه بر این، نمره استرس والدینی (p<۰/۰۰۱) اثر مثبت و معنادار، و نمره خودکارآمدی والدینی (p<۰/۰۰۱) اثر منفی و معناداری بر متغیر وابسته نشان دادند. سایر متغیرها از جمله تعداد فرزندان، تحصیلات مادر و شغل مادر پس از تعدیل در مدل چندمتغیره، ارتباط معنادار آماری خود را از دست دادند (P>۰/۰۵) (جدول ۴).

جدول ٤. ارتباط بین متغیرهای استرس والدینی و خودکارآمدی والدینی با اضطراب جدایی کودکان پیش دبستانی (تعداد=۱۷۵ نفر)

متغیرها		مدل تک متغیره رگرسیون خطی تعمیم یافته		مدل چند گانه رگرسیون خطی تعمیم یافته	
		β (۹۵٪CI)	P-value	β (۹۵٪CI)	P-value
سن مادر	متغیر کمی	−۰/۳۶ (−۱/۰۶، ۰/۳۳)	۰/۳۰۲	–	–
سن کودک	متغیر کمی	۰/۹۰ (−۴/۷۹، ۶/۶۱)	۰/۷۵۵	–	–
جنس کودک	دختر	۱/۸۲ (−۴/۷۳، ۸/۳۸)	۰/۵۸۵	–	–
	پسر	رفرنس	–	–	–
تعداد فرزندان	یک	۹/۵۷ (−۱/۵۳، ۲۰/۶۷)	*۰/۰۹۱	۵/۶۳ (−۴/۰۸، ۱۵/۳۶)	۰/۲۵۶
	دو	۱۰/۹۶ (۰/۱۶، ۲۱/۷۶)	*۰/۰۴۷	۹/۵۷ (−۲/۰۵، ۱۵/۸۹)	۰/۱۳۱
	سه	رفرنس	–	رفرنس	–
تحصیلات مادر	دیپلم	۲/۸۷ (−۸/۰۴، ۱۳/۷۹)	۰/۶۰۶	۱/۰۱ (−۸/۶۷، ۱۰/۷۰)	۰/۸۳۸
	فوق دیپلم	۱۴/۳۰ (۰/۸۴، ۲۷/۷۵)	*۰/۰۳۷	۹/۴۳ (−۲/۰۰، ۲۰/۸۷)	۰/۱۰۶
	لیسانس	۶/۲۷ (−۴/۴۷، ۱۷/۰۳)	۰/۲۵۳	۲/۲۴ (−۶/۷۱، ۱۱/۲۰)	۰/۶۲۳
	فوق لیسانس	رفرنس	–	رفرنس	–
شغل مادر	خانه دار	۶/۴۰ (−۱/۵۶، ۱۴/۳۶)	*۰/۱۶۲	۳/۵۴ (−۳/۱۶، ۱۰/۲۶)	۰/۳۰۰
	بازنشسته	رفرنس	–	رفرنس	–
وضعیت اقتصادی	ضعیف	۲۴/۹۱ (۴/۶۶، ۴۵/۱۶)	*۰/۰۱۶	۱۹/۰۳ (۱/۸۳، ۳۶/۲۳)	۰/۰۳۰**
	متوسط	۶/۴۰ (−۱/۵۶، ۱۴/۳۶)	*۰/۱۱۵	۳/۵۷ (−۳/۰۲، ۱۰/۱۶)	۰/۲۸۹
	خوب	رفرنس	–	رفرنس	–

دریافت مشاوره	بلی	−۲/۳۵ (−۹/۳۷، ۴/۶۷)	۰/۵۱۲	−	−
	خیر	رفرنس	−	−	−
نمره استرس والدینی	متغیرکمی	۰/۷۶ (۰/۴۸، ۱/۰۳)	<۰/۰۰۱	۰/۴۶ (۰/۲۰، ۰/۷۲)	<۰/۰۰۱**
نمره خودکارآمدی والدینی	متغیر کمی	−۱/۴۰ (−۱/۷۶،−۱/۰۴)	<۰/۰۰۱	−۱/۲۱ (−۱/۵۶،−۰/۸۴)	<۰/۰۰۱**

*متغیرها با **P-value** کمتر از ۰/۰۲ که به مدل چند متغیره وارد شدند.
**معنی داری در سطح ۰/۰۵ در مدل چند متغیره

بحث

نتایج پژوهش حاضر نشان داد استرس والدینی مادرانه با اضطراب جدایی کودکان پیش دبستانی رابطه مثبت و معناداری و با خودکارآمدی والدینی رابطه منفی معنی داری دارد. در همین رابطه نتایج مطالعه Manti و همکاران (۲۰۱۹) نشان داد مادران کودکان پیش دبستانی که استرس والدینی بالاتری داشتند، میزان اضطراب اجتماعی کودکان پیش دبستانی خود را بالاتر گزارش نمودند (۲۱). همچنین نتایج Barros مطالعه و همکاران (۲۰۱۸) و Fu ZW و همکاران (۲۰۲۵) بیانگر این است که بین استرس والدین و اختلالات رفتاری کودکان پیش دبستانی ارتباط وجود دارد (۲۲, ۲۳). بعلاوه مطالعه Ribas و همکاران (۲۰۲۴) و Hosokawa و همکاران (۲۰۲۵) نشان داد، بین استرس والدینی و میزان بروز مشکلات هیجانی و رفتاری کودکان ارتباط وجود دارد(۲۴, ۲۵). در همین راستا نتایج مطالعه عباسی و همکاران (۱۴۰۱) بیانگر این است که، استرس والدینی اثر مثبت و معنی داری بر میزان بروز اضطراب و افسردگی در کودکان دارد (۲۶). این یافته ها، همسو با نتایج مطالعه حاضر بوده و آنها را مورد تایید قرار می دهد. در تبیین نتایج مطالعه می توان بیان کرد کودک اگر در سال های اولیه زندگی خود محیط امن و آرامی را تجربه نکند به احتمال زیاد فرآیندهای مقابله ای با استرس طبیعی او شکست می خورد و کودک حالت گوش به زنگ بودن و مضطرب بودن پیش می رود. در صورتی که کودک مرتب استرس را تجربه کند و محیط اجتماعی پر تنشی داشته باشد، مشخصا استرس های کوچک می تواند واکنش های شدید اضطرابی را در پی داشته باشد و پاسخ های منفی هیجانی والدین بخصوص مادر، حتی اگر مخاطب آنها فرزندان نباشد، بر کودکان اثر منفی می گذارد.

همچنین نتایج پژوهش حاضر نشان داد بین استرس والدینی مادرانه و خودکارآمدی والدینی ارتباط منفی معنی داری وجود دارد. در همین رابطه مطالعه یاوری مقدم و همکاران (۱۴۰۲) نشان داد بین استرس فرزند پروری و خودکارآمدی والدینی مادران کودکان دبستانی رابطه منفی معنی داری وجود دارد (۴). همچنین نتایج مطالعات و Aktu همکاران (۲۰۲۴) Rani و همکاران (۲۰۲۲) و Amirlou و همکاران (۲۰۲۲) نشان داد بین میزان استرس والدینی و خودکارآمدی والدینی ارتباط منفی وجود دارد. که همسو با نتایج مطالعه حاضر است(۲۷-۲۹). در واقع استرس و ناکارامدی والدینی با یکدیگر در ارتباط هستند و حتی سطوح پایین استرس می تواند در درک خودکارامدی والدینی اختلال ایجاد کند. عوامل زیادی از جمله اعتماد به نفس، محیط بین فردی و پیچیدگی وظایف و استرس می تواند بر خودکارآمدی و نیز بر رفتار ناشی از آن تاثیرگذار باشند(۳۰). در تبیین نتایج مطالعه می توان گفت استرس های ناشی از نقش والد گری می تواند به نوعی فقدان احساس عدم شایستگی و ناکارآمدی را در مادران افزایش دهد. استرس والدینی نشان دهنده ادراک استرس در نظام والد-کودک است، تا حدی که والدگری و فشارهای حاصل از مراقبت کودکان می تواند به سازش نیافتگی قابل ملاحظه در والدین تبدیل گردد. والدینی که استرس زیادی را تجربه می کنند نسبت به تغییرات کودک حساس بوده و در صورت مواجهه با مشکلات روزمره مانند خواب، تغذیه، گریه و بیماری کودک اوضاع را خارج از کنترل تصور کرده و با حمایت و رسیدگی بیش از حد و یا انظباط و تحکم، تلاش می کنند تا بر اوضاع کنترل داشته باشند و مشکلات را حل کنند که اغلب موجب شدید شدن مشکلات اضطرابی در کودک خود می شوند.

در واقع استرس والدینی تأثیر قدرتمندی بر رفتار والدگرانه و رشد فرزندان دارد تا استرس در دیگر حوزه های زندگی مثل استرس کاری. استرس والدینی می تواند احتمال ایراد گیرتر شدن، تنبیه کننده تر و تحریک پذیر تر شدن والدین شود و با ایجاد ناکارآمدی در شیوه های تربیتی والدین و اختلال در تعامل والد- کودک موجب بروز مشکلات رفتاری در فرزندان گردد (۲۶).

نقش والدینی فرآیندی پیچیده است که در آن والدین احساس غرق شدن در نقش خود در رابطه با مسئولیت های

مرتبط با آن را دارند پدر و مادر بودن به همان اندازه که یک جنبه بیرونی و آشکار دارد یک تجربه و چالش ذهنی نیز هست. این نقش به همراه خود چالش ها و نیازهایی را فرامی خواند که یک سری احساسات منفی را همچون محرومیت، مظلوم واقع شدن، ترس و همچنین استرس والدین ایجاد می کند. توانمندسازی والدین و خودکارآمدی آن‌ها از وظایف مهم مراقبت کنندگان می‌باشند که می‌تواند مشارکت والدین در تعیین کردن مشکلات، تصمیم گیری، و انتخاب اقدامی مناسب را بهبود ببخشد. بر مبنای نظریه خودکارآمدی بندورا، باورهای خودکارآمدی والدینی باید هم در سطح دانش مرتبط با رفتارهای مربوط به پرورش کودک و هم میزان شایستگی در توانایی شخص جهت انجام نقش ویژه، والدگری را با هم یکی و هماهنگ کند. هرچه میزان این استرس بالاتر و توانایی والد برای مقابله با آن کمتر باشد، انرژی بیشتری از والد می گیرد و او را در وظایف والدینی ضعیف و شکننده می سازد. مادرانی که درک خودکارآمدی پایینی دارند و احساس ناتوانی در مقابله با مشکلات و چالش های فرزند خود دارند، پافشاری و مقاومت کمی نشان می دهند و در نتیجه ممکن است تسلیم شوند و یا از تحکم و انضباط شدید در برخورد با فرزند استفاده کنند که می تواند موجب ایجاد اضطراب در کودک گردد. بنابراین یکی از مسائل مهم که رفتار والدین و متقابلاً رشد روانشناختی کودک را تحت تأثیر قرار می دهد، استرس والدینی است.

از محدودیت های این پژوهش نمونه گیری غیرتصادفی است و بنابراین باید در تعمیم نتایج به جامعه مشابه با احتیاط عمل نمود. لذا انجام پژوهش مشابه در محیط های بزرگتر و با روش نمونه گیری تصادفی پیشنهاد می‌شود که ممکن است نتایج متفاوتی داشته باشد.

نتیجه گیری

استرس والدینی مادرانه با خودکارآمدی والدینی و اضطراب جدایی کودکان پیش دبستانی در ارتباط است و می تواند تغییرات این دو متغیر را پیش بینی کند. با توجه به نقش پیش بینی کننده استرس والدینی بر خودکارآمدی والدینی و اضطرب جدایی کودکان پیش دبستانی می توان به یک درک آسیب شناسی استرس والدینی بر فرزندان و والدین پی برد. تحقیق حاضر از چندین زاویه و در عرصه های گوناگون آموزش و تربیت والدین مانند آموزش مهارت های مقابله با استرس والدینی و مداخله در شیوه والدگری می تواند به کار گرفته شود. بنابراین پیشنهاد می گردد با انجام مداخلات مبتنی بر شواهد چند بُعدی حمایتی، مشاوره ای، آموزشی، مراقبتی و درمانی و حمایت مادران در کنترل استرس والدینی، موجب تقویت خودکارآمدی مادران و کاهش اضطراب جدایی کودکان گردند چرا که نتایج حاصل از اثر مثبت بر مادران در کل خانواده و بخصوص فرزندان اثر می گذارد.

سپاسگزاری

این پژوهش حاصل طرح تحقیقاتی مجوز شماره ۱۶۳، ۱۴۰۲/۵/۲۴ با اخذ تأییدیه اخلاقی و کد اخلاق به شماره IR.IAU.FALA.REC.1402.025 بدون هر گونه حمایت مالی انجام گردید. بدین وسیله از معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه آزاد سالامی واحد شهرکرد جهت همکاری و همچنین از کلیه مادرانی که وقت گرانمایه خود را در اختیار ما قرار دادند، صمیمانه تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می نمایند که هیچ کدام از نویسندگان این مطالعه، تعارض منافعی برای انتشار این مقاله ندارند.

References

1. Rodenburg R, Wagner JL, Austin JK, Kerr M, Dunn DW. Psychosocial issues for children with epilepsy. Epilepsy Behav. 2011;22(1):47-54. https://doi.org/10.1016/j.yebeh.2011.04.063
2. Fucà E, Costanzo F, Ursumando L, Vicari S. Parenting stress in mothers of children and adolescents with down syndrome. Journal of Clinical Medicine. 2022;11(5):1188. https://doi.org/10.3390/jcm11051188
3. Ghayedi M. Comparison of Mother-Child Relationship, Parental Self-Efficacy, Perceived Stress and Life Satisfaction in Mothers with Children with Diabetes and Mothers of Normal Children. Clinical Psychology Achievements. 2023;9(3):41-54.
4. Yavari Moghaddam F, Hosseinian S, Emami F, Azad N. The moderating role of cognitive flexibility in the relationship between parental stress and maternal parenting self-efficacy

perceived. Journal of Clinical Psychology. 2023;15(4):29-38.
5. Wang W, Song T, Chen S, Li Y, Li Y. Work-family enrichment and parental burnout: the mediating effects of parenting sense of competence and parenting stress. Current Psychology. 2024;43(8):6966-76. https://doi.org/10.1007/s12144-023-04874-w
6. Kumar A, Vallabhaneni P. Anxiety disorders presenting as gastrointestinal symptoms in children - a scoping review. Clin Exp Pediatr. 2025;68(5):344-51. https://doi.org/10.3345/cep.2024.01732
7. Zhou S, Creswell C, Košir U, Reardon T. Moderators of cognitive and behaviour therapies for prevention and treatment of anxiety disorders in children and adolescents: A systematic review and meta-analysis. Clin Psychol Rev. 2025;116:102548. https://doi.org/10.1016/j.cpr.2025.102548
8. Ekvan F. Prediction of separation anxiety based on parental mentalization with the mediating role of emotion regulation. journal of Psychology new Ideas. 2022;14(18):1-13. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.842920
9. Saberi N, Khanjani Z, Hashemi T. The Relationship Between Parental Marital Satisfaction and Sleep Problems in Preschool Children: The Mediating Role of Separation Anxiety Disorder. Journal of Family Research. 2024;20(2):47-64.
10. Talaeinejad N, Ghanbari S, Mazaheri M, Asgari A. Preliminary Properties of Separation Anxiety Assessment Scale (Parent Version). Journal of Developmental Psychology Iranian Psychologists. 2016;47(12):235-25.
11. Yaffe Y. Students' recollections of parenting styles and impostor phenomenon: The mediating role of social anxiety. Personality and Individual Differences. 2021;172:110598. https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110598
12. Fang Y, van Grieken A, Fierloos IN, Windhorst DA, Jonkman H, Hosman CM, et al. Parental, child and socio-contextual factors associated with parenting self-efficacy among parents of children aged 0-7 years old: The CIKEO study. Social psychiatry and psychiatric epidemiology. 2022;57(3):623-32. https://doi.org/10.1007/s00127-021-02161-2
13. Chan CK, Cockshaw W, Smith K, Holmes-Truscott E, Pouwer F, Speight J. Social support and self-care outcomes in adults with diabetes: The mediating effects of self-efficacy and diabetes distress. Results of the second diabetes MILES-Australia (MILES-2) study. Diabetes research and clinical practice. 2020;166:108314. https://doi.org/10.1016/j.diabres.2020.108314
14. khaledian n, salawati s, sheikhzakaryaee n, amini y. Evaluation of adaptive behaviors and its correlation with quality of life and self-efficacy in mothers of children who has cancer referred to the oncology ward of Besat Hospital in Sanandaj in 1400. Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty. 2022;7(4):64-76.
15. NOYAN ERBAŞ A, ÖZCEBE E, Cak Esen T. Investigation of the effect of Hanen's. LOGOPEDICS PHONIATRICS VOCOLOGY. 2021;46(1). https://doi.org/10.1080/14015439.2020.1717601
16. Wittkowski A, Garrett C, Calam R, Weisberg D. Self-report measures of parental self-efficacy: A systematic review of the current literature. Journal of child and family studies. 2017;26:2960-78. https://doi.org/10.1007/s10826-017-0830-5
17. Albanese AM, Russo GR, Geller PA. The role of parental self-efficacy in parent and child well-being: A systematic review of associated outcomes. Child: care, health and development. 2019;45(3):333-63. https://doi.org/10.1111/cch.12661
18. Shirzadi P, Framarzi S, Ghasemi M, Shafiee M. Investigating Validity and reliability of Parenting Stress Index - short form among Fathers of normal child under 7 years old. Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ). 2015;3(4):91-110.
19. Talaienejad N, Mazaheri MA, Ghanbari S, Asgari A. P112: Psychometric Properties of Separation Anxiety Assessment Scale (Parent Version). The Neuroscience Journal of Shefaye Khatam. 2014;2(3):136-.
20. Aghareb Parast Z, Abed N. Investigating the mediating role of parental self-efficacy in the relationship between emotion regulation and alexithymia with parent-child relationship in single mothers. Research in Child and Adolescent Psychotherapy. 2023;1(2):70-57.
21. Manti F, Giovannone F, Sogos C. Parental Stress of Preschool Children With Generalized Anxiety or Oppositional Defiant Disorder. Frontiers in Pediatrics. 2019;Volume 7 - 2019.

https://doi.org/10.3389/fped.2019.00415
22. Barroso NE, Mendez L, Graziano PA, Bagner DM. Parenting Stress through the Lens of Different Clinical Groups: a Systematic Review & Meta-Analysis. J Abnorm Child Psychol. 2018;46(3):449-61. https://doi.org/10.1007/s10802-017-0313-6
23. Fu ZW, Li YJ, Yu R, Guo RQ, Gao LX, Zhao SX. Relationship between parenting stress and behavioral and emotional problems in preschool children: A mediation effect analysis. World J Psychiatry. 2025;15(1):100068. https://doi.org/10.5498/wjp.v15.i1.100068
24. Ribas LH, Montezano BB, Nieves M, Kampmann LB, Jansen K. The role of parental stress on emotional and behavioral problems in offspring: a systematic review with meta-analysis. Jornal de Pediatria. 2024;100(6):565-85. https://doi.org/10.1016/j.jped.2024.02.003
25. HosokawaR,KaturaT.Associationamongparents' stress recovery experiences, parenting practices, and children's behavioral problems: a cross-sectional study. BMC Psychol. 2025;13(1):124. https://doi.org/10.1186/s40359-025-02453-1
26. Abbasi M, Gheirati S. Relationship between maternal depression and depressive symptoms and anxiety in children with special learning disorders mediated by parental stress. Journal of Learning Disabilities. 2022;11(4):46-61.
27. Aktu Y. The role of parenting stress on parenting self-efficacy and parental burnout among Turkish parents: a moderated mediation model. BMC Psychology. 2024;12(1):475. https://doi.org/10.1186/s40359-024-01980-7
28. Amirlou F, Saberi H, Hakim Shoushtari M. Modeling the Parenting Stress of Mothers of Autistic Children Based on Mindfulness and Meta-parenting With the Mediation of Self-efficacy. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology. 2022;28(2):236-53. https://doi.org/10.32598/ijpcp.28.2.4135.1
29. Rani S, Singh M. Relation Between Parental Stress and Parental self-efficacy in the Parents of Children with Autism. 2022.
30. Tatsiopoulou P, Holeva V, Nikopoulou VA, Parlapani E, Diakogiannis I. Children's anxiety and parenting self-efficacy during the COVID-19-related home confinement. Child: Care, Health and Development. 2022;48(6):1103-11. https://doi.org/10.1111/cch.13041